

Vetenskap & Allmänhet

UNDERSÖKNING AV RIKSDAGSPARTIERNAS VALMANIFEST 2018

VA-RAPPORT 2018:7

BAKGRUND

De senaste åren har relationen mellan vetenskap och politik fått ett ökat fokus. I USA har president Donald Trump och hans administration ifrågasatt flera väl belagda vetenskapliga sanningar. Bland dessa finns klimathotet, säkerheten kring barnvacciner och farorna med rökning.¹ Det har också framkommit uppgifter om att vissa ord (såsom *vetenskapsbaserad*, *evidensbaserad*, *mångfald* och *foster*) ska strykas/omformuleras i officiella dokument från USA:s folkhälsmyndighet efter direktiv från Vita huset.²

Upplevelsen av att vetenskapen är under attack låg till grund för initiativet *March for science*

som samlade över en miljon³ människor världen över i manifestationer för vetenskapen den 22 april 2017. I Sverige koordinerades initiativet av Vetenskap & Allmänhet, VA, och det hölls manifestationer i Stockholm, Göteborg, Luleå, Umeå och Uppsala. År 2018 fortsatte initiativet under parollen *Science marches on*. I Sverige kopplades det till valåret och den politiska debatten under namnet *#Hurvetdudet?*⁴ Initiativet, som stöds av ett åttiototal organisationer, syftar till att fakta och forskningsbaserad kunskap ska lyftas fram mer än tidigare när politiska förslag debatteras. *#Hurvetdudet* inleddes den 14 april 2018 med manifestationer i Stockholm,

1 <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/tufft-for-vetenskapen-i-trumps-usa>

2 <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/uppgift-trump-forbjuder-ord-som-mangfald>

3 <https://medium.com/marchforscience-blog/the-science-behind-the-march-for-science-crowd-estimates-f337adf2d665>

4 <https://hurvetdudet.nu>

Lund och Luleå. Denna undersökning har utförts som en del av detta initiativ.

2010 gjorde VA en genomgång av riksdagspartiernas valmanifest.⁵ Undersökningen baserade sig på partiernas och de politiska blockens valmanifest med utgångspunkt i hur forskningsrelaterade ord använts i texterna. Undersökningen som presenteras här tar avstamp i den tidigare rapporten genom att delar av 2010 års undersökning görs om med 2018 års valmanifest. Detta möjliggör även jämförelser mellan valåren.

Det finns flera infallsvinklar på forskning och politik: Dels den som handlar om partiets forskningspolitik. Vad anser de om resurstilldelning? Vill de göra strategiska satsningar inom specifika områden? Hur ser de på den fria forskningens roll, och så vidare. Partiernas förhållningssätt till forskningspolitik är något som bland annat nättidningen Curie och SVT undersökt närmare^{6,7} inför årets val. Den

andra infallsvinkeln, som #Hurvetdudet vill belysa, handlar om hur forskning och evidensbaserad kunskap ligger till grund för förslag och beslut inom olika områden. Forskningspolitik är en av många valfrågor medan forskningsresultat finns att tillgå som beslutsunderlag inom i princip alla sakområden. I vilken utsträckning partierna talar om att grunda beslut på forskning i förhållande till att satsa på forskning är därmed av intresse, liksom vilka sakområden som nämns i dessa diskussioner.

Vi vet också att väljarna gärna ser ett ökat fokus på vetenskapliga fakta inför valet. En undersökning utförd av Kantar Sifo på VA:s uppdrag under våren 2018 visade till exempel att endast sex procent av befolkningen anser att politiker grundar sina åsikter främst på fakta. Enligt samma undersökning menar väljarna att politiker tar för lite hänsyn till vetenskapliga fakta i samband med de två högt rankade valfrågorna *sjukvård* samt *lag och ordning*.⁸

GENOMFÖRANDE

Vi har granskat de valmanifest som gjorts tillgängliga inför valet 2018. Sådana manifest har publicerats av samtliga åtta riksdagspartier.⁹ Dessa har sökts igenom utifrån användning av orden *forskning*, *forskare*, *vetenskap*, *teknik*, *innovation*, *kunskap*, *samverkan*, *bildning*, *evidens* och *fakta*. Då manifesten varierar i längd (mellan 8 och 44 sidor), har andelen forskningsrelaterade ord i förhållande till det totala antalet ord i texterna räknats ut. Vidare har det

sammanhang som orden *forskning/forskare* och *vetenskap* nämns i klassificerats, baserat på huruvida de nämner vikten av att satsa på eller stärka forskning, respektive om de handlar om att ta lärdom av eller grunda beslut i forskning. Slutligen har vi tittat på om det är specifika forskningsområden eller forskning i allmänhet som omnämns.

5 *Forskning i valet 2010*. VA-rapport 2010:5. Stockholm: Vetenskap & Allmänhet.

6 <https://www.tidningencurie.se/nyheter/2018/05/08/vilken-ar-den-viktigaste-forskningspolitiska-fragan-2/>

7 <https://www.svt.se/nyheter/vetenskap/forskningsvalet-2018-har-ar-riksdagspartiernas-viktigaste-forskningsfragor>

8 <https://www.svd.se/viktigaste-valfragan-ar-hur-vet-du-det>

9 Underlaget från Sverigedemokraterna (SD) baserar sig på deras valplattform som presenterades i februari 2018.

Ett nytt valmanifest släpptes av SD efter att undersökningen utfördes.

RESULTAT OCH DISKUSSION

En sammanställning över hur de eftersökta orden förekommer i respektive valmanifest finns i Tabell 1. Där ses även det totala antalet sidor/ord som manifesten består av. Hur stor andel av manifesten som utgörs av utvalda begrepp framgår av Tabell 2. Moderaterna har flest omnämnanden av forskning och

vetenskap, både totalt sett och andelsmässigt. Kristdemokraterna tar inte upp något av de eftersökta orden i sitt manifest. Inget av partierna nämner orden *fakta* eller *evidens* någonstans.

Det begrepp i undersökningen som förekommer oftast i valmanifesten är *kunskap* med 73 omnäm-

TABELL 1: Sammanställning över totala antalet sidor och ord samt antalet gånger forskningsrelaterade ord förekommer i respektive partis valmanifest 2018: Vänsterpartiet (V), Socialdemokraterna (S), Miljöpartiet (MP), Centern (C), Liberalerna (L), Kristdemokraterna (KD), Moderaterna (M), Sverigedemokraterna (SD).

	V	S	MP	C	L	Kd	M	SD	Total
Antal sidor (totalt)	26	36	32	16	28	8	44	22	212
Antal ord (totalt)	9014	4766	7385	6284	7313	1843	13487	5490	55582
Kunskap	11	5	6	2	21	0	27	1	73
Forskning/Forskare	1	1	4	1	8	0	15	5	35
Teknik	4	1	3	5	3	0	13	1	30
Innovation	2	2	3	3	1	0	8	0	19
Bildning	1	1	2	0	2	0	7	2	15
Samverkan	0	1	1	1	0	0	1	0	4
Vetenskap	0	1	0	0	0	0	1	0	2
Evidens	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fakta	0	0	0	0	0	0	0	0	0

TABELL 2: Procentandel av totala antalet ord i valmanifesten 2018 som utgörs av forskningsrelaterade ord hos respektive parti: Vänsterpartiet (V), Socialdemokraterna (S), Miljöpartiet (MP), Centern (C), Liberalerna (L), Kristdemokraterna (KD), Moderaterna (M), Sverigedemokraterna (SD).

	V	S	MP	C	L	Kd	M	SD
Forskning + vetenskap	0,011	0,042	0,054	0,016	0,109	0,000	0,119	0,091
Innovation	0,022	0,042	0,041	0,048	0,014	0,000	0,059	0,000
Samverkan	0,000	0,021	0,014	0,016	0,000	0,000	0,007	0,000

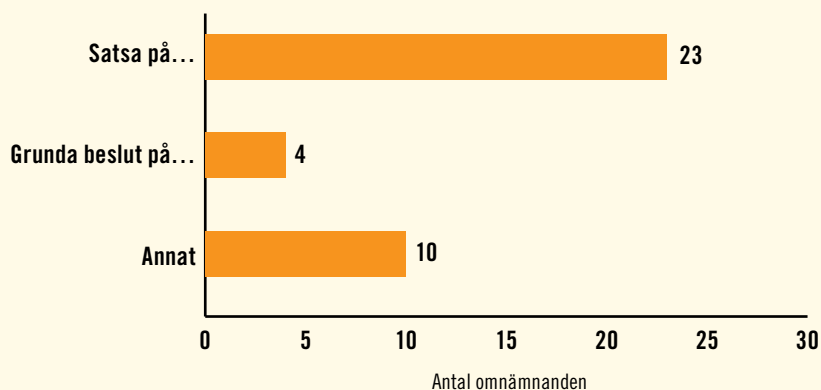
nanden totalt. 53 av dessa är kopplade till partiernas skolpolitik och den absoluta majoriteten av de reserande förekommer i samband med önskad kunskapsspridning i specifika områden. Oftast är dessa kopplade till nyanländas kunskaper om Sverige och i svenska eller till jämställdhetsarbete. Ingenstans förekommer ordet kunskap som en grund för rationellt beslutsfattande.

Forskning och vetenskap omnämns framför allt i sammanhang där partierna hänvisar till vikten av att satsa på eller stärka forskningen, snarare än att lära av eller grunda beslut på densamma (Figur 1). Viljan att satsa på forskning nämns totalt 23 gånger,

och vikten av att grunda beslut på forskning nämns fyra gånger. Kategorin 'Annat' innefattar mer allmängiltiga meningar som exempelvis: "Forskning betyder mycket för vårt samhälle" eller där forskning/vetenskap endast nämns i förbigående. Partierna skriver oftast om forskning i allmänhet (Figur 2). I övrigt är det ett fåtal områden som omnämns varav de flesta relaterar till klimat och miljö. Vikten av att grunda beslut på forskning nämns enbart i samband med skola och klimat (två omnämmanden vardera). Hur respektive parti förhåller sig till att satsa på eller grunda beslut på vetenskap visas i Figur 3.

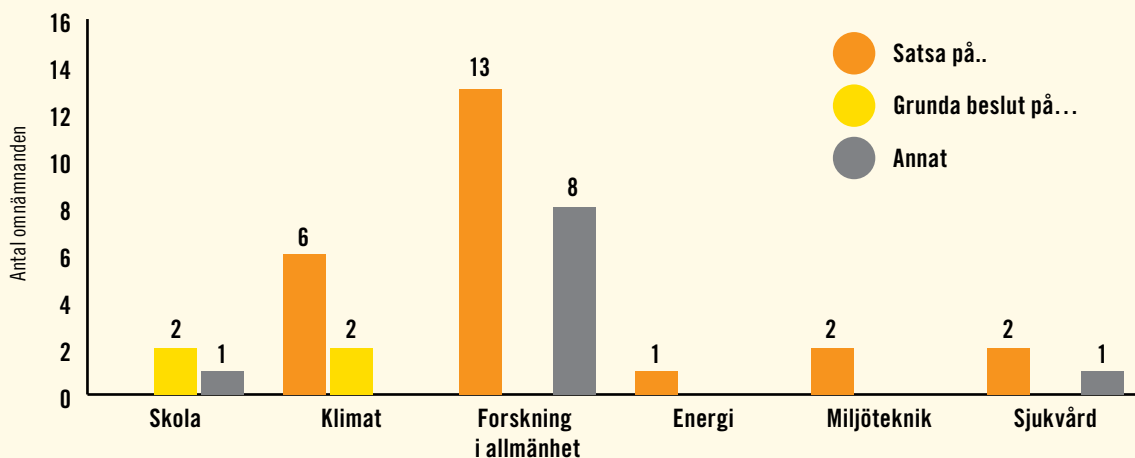
FIGUR 1: Hur omnämns forskning/vetenskap?

Sammanhang där orden **forskning, forskare** och **vetenskap** nämns i partiernas valmanifest 2018. (Totala antalet omnämmanden av orden är 37.)

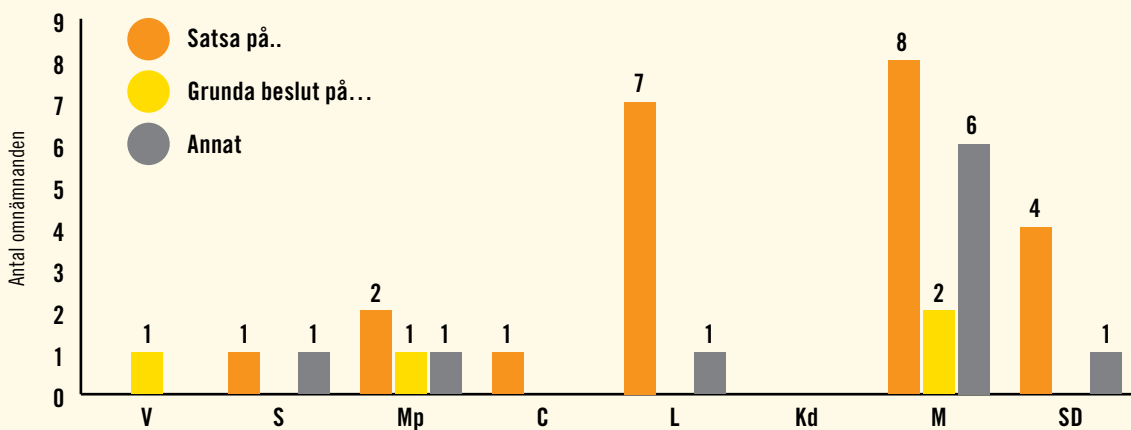
FIGUR 2: Vilka forskningsområden omnämns?

Sammanhang som orden **forskning, forskare och vetenskap** nämns, fördelat på forskningsområde, i partiernas valmanifest 2018. Totalt nämns orden 37 gånger.

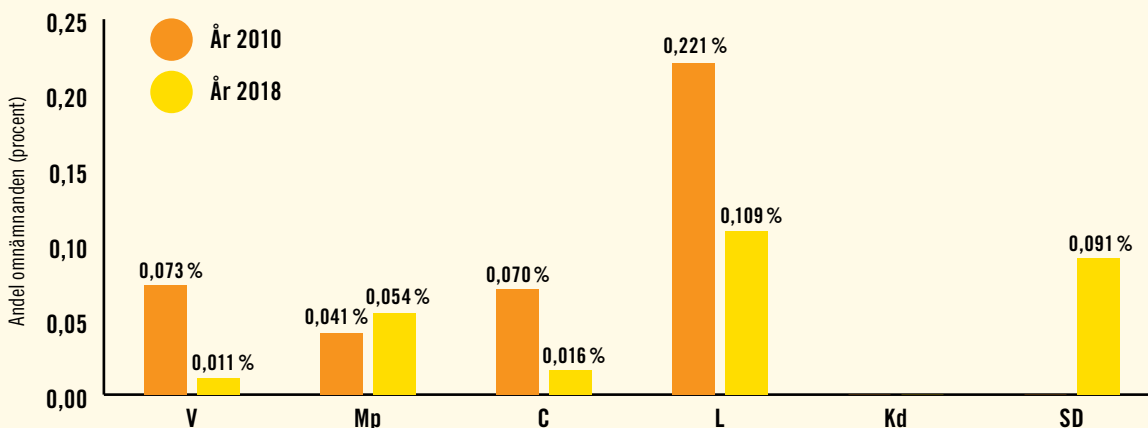

FIGUR 3: I vilka sammanhang nämner partierna forskning/vetenskap?

Sammanhang som orden **forskning, forskare och vetenskap** nämns, fördelat på avsändare, i partiernas valmanifest 2018. Totalt nämns orden 37 gånger.

FIGUR 4: Skillnad i partiers användande av forskningsbegrepp 2010 och 2018

Procent av totala antalet ord som utgörs av orden **forskning, forskare och vetenskap** i partiernas valmanifest 2010 och 2018. I underlaget ingår endast de partier som släppt valmanifest båda dessa år.

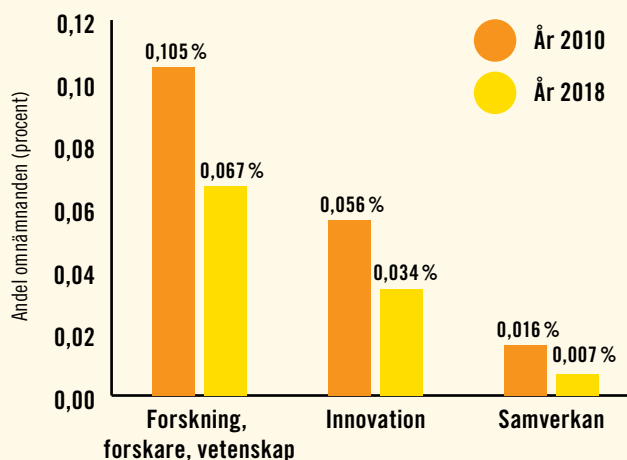

Direkta jämförelser med resultaten från 2010 års undersökning försvåras av att respektive block (Rödgröna och Alliansen) då publicerade varsitt gemensamt valmanifest, något som inte skett 2018. Vare sig Moderaterna eller Socialdemokraterna valde därmed att släppa något eget manifest 2010. Bland de partier som publicerat egna valmanifest både 2010 och 2018 har en jämförelse gjorts baserat på hur stor relativ plats orden *forskning, forskare*

och *vetenskap* får i valmanifesten (Figur 4). Sverigedemokraterna visar den största ökningen från att inte ha nämnt orden alls i sitt manifest 2010. Kristdemokraterna nämner inget av orden vare sig 2010 eller 2018. Miljöpartiet går mot en något större användning av begreppen medan resterande partier (Vänsterpartiet, Centern och Liberalerna) alla ger betydligt mindre plats till dessa ord 2018 i jämförelse med 2010.

FIGUR 5: Skillnad i total andel forskningsbegrepp år 2010 och år 2018

Procent av totala antalet ord som utgörs av orden **forskning/forskare/vetenskap, innovation** och **samverkan** i partiers valmanifest 2010 och 2018. (Daserien för 2010 består av manifest från Rödgröna, V, MP, C, L, KD, SD och Alliansen och utgörs av 55 284 ord. Daserien för 2018 består av manifest från V, S, MP, C, L, KD, M och SD och utgörs av 55 582 ord.)

Totalt sett ses en minskning av forskningsrelaterade ord 2018 jämfört med valet åtta år tidigare. Figur 5 visar andelen omnämmanden av orden *forskning/forskare/vetenskap, innovation* och *samver-*

kan i alla manifest som låg till grund för rapporten 2010, jämfört med dem som ligger till grund för årets undersökning. Trenden är sjunkande för alla dessa ord.

AVSLUTANDE KOMMENTARER

Undersökningen ger en bild av hur Sveriges riksdagspartier förhåller sig till forskningsrelaterade begrepp i sina manifest inför valet 2018. Dessutom görs en jämförelse med motsvarande texter från 2010. Trots väljarnas intresse av en mer faktabaserad valrörelse omnämns forskning och vetenskap mest utifrån att partierna vill satsa på området snarare än att forskning och vetenskap ska utgöra underlag för förslag som presenteras i manifesten.

Forskningsrelaterade begrepp lyfts fram i relativt liten grad och förekommer mindre jämfört

med i valmanifesten för åtta år sedan. Att ord som fakta och evidens helt saknas i alla manifest betyder naturligtvis inte att partierna inte tar hänsyn till detta vid beslut och formulering av ståndpunkter. Det kan också vara så att värdet av faktabaserade beslut inte prioriteras i den politiska kommunikationen. Oavsett orsak ger riksdagspartierna i sina manifest en otydlig och otillräcklig bild av hur de ser på vetenskapens roll i politiskt beslutsfattande.